

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1CdoR/1/2024
Identifikačné číslo spisu: 8222201395
Dátum vydania rozhodnutia: 25.09.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Peter Melicher
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:8222201395.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletých T. D.Á., narodeného XX. U. XXXX a P. D., narodeného XX. U. XXXX, obaja bytom v O. XXX, zastúpených Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bardejov, deti rodičov - matky D. D., narodenej XX. U. XXXX, bytom v O. XXX, právne zastúpenej advokátom JUDr. Svätoslavom Váškom, so sídlom v Bardejove, Baštová 5A a otca T. D., narodeného XX. P. XXXX, bytom v O. XXX, právne zastúpeného advokátom JUDr. Ivanom Savčákom, so sídlom v Bardejove, Partizánska 45, o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, právna vec vedená na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 1P/97/2022, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 08. augusta 2023 sp. zn. 15CoP/6/2023 - 327, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 08. augusta 2023 sp. zn. 15CoP/6/2023 - 327 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 07. februára 2023 č. k. 1P/97/2022-217 rozhodol: „Otec maloletých T. D., nar. XX.XX.XXXX je oprávnený stretávať sa s maloletými T. D., nar. XX.XX.XXXX a P. D., nar. XX.XX.XXXX nasledovne: v období od 01.04.2023 do 30.6.2023:

- každú stredu v mesiaci v čase od 15.00 hod. do 18.00 hod.
- každý nepárny týždeň v kalendárnom mesiaci od soboty od 10.00 hod. do nedele do 18.00 hod., v období od 01.07.2023 do budúcnosti:
- každú stredu v mesiaci v čase od 15.00 hod. do 18.00 hod.
- každý nepárny týždeň v kalendárnom mesiaci od piatka od 15.00 hod. do nedele do 18.00 hod.

Otec maloletých si prevezme maloleté deti v čase určenom pre začiatok styku s ním v mieste bydliska maloletých, kde ich otec po uplynutí určeného času odovzdá späť matke a v prípade mal. T. si otec alternatívne prevezme mal. T. zo školského zariadenia, ktoré maloletý navštevuje, ak v čase začiatku styku sa bude nachádzať v tomto zariadení.

Matka je povinná maloletých na styk s otcom riadne pripraviť a odovzdať otcovi.

Ukladá obom rodičom informačnú povinnosť jeden deň vopred pred uskutočnením stanoveného styku,

či sa styk otca s maloletými uskutoční, resp. či nie je daná prekážka na realizáciu styku a či sa maloletý T. bude nachádzať v školskom zariadení.

Otec maloletých T. D., nar. XX.XX.XXXX je povinný prispievať na výchovu a výživu maloletého T. D., nar. XX.XX.XXXX sumou 150 eur mesačne a maloletého P. D., nar. XX.XX.XXXX sumou 120 eur mesačne, vždy do 15. dňa príslušného kalendárneho mesiaca vopred k rukám matky maloletých D. D., nar. XX.XX.XXXX, od 01.01.2023 do budúca.

Dlžné výživné za obdobie od 01.01.2023 do 07.02.2023 na mal. T. D., nar. XX.XX.XXXX vo výške 30 eur a na mal. P. D.Á., nar. XX.XX.XXXX vo výške 30 eur je otec maloletých T. D., nar. XX.XX.XXXX povinný uhradiť k rukám matky maloletých D. D., nar. XX.XX.XXXX v lehote 1 mesiaca od právoplatnosti tohto rozsudku.

Týmto sa mení rozsudok Okresného súdu Bardejov, č. k. 1P/125/2021-125 zo dňa 23.02.2022 vo výroku o vyživovacej povinnosti otca voči maloletým a vo výroku o úprave styku otca s maloletými.

V prevyšujúcej časti návrh matky zamietam.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.“

1.1. Matka maloletých detí sa svojím návrhom doručeným súdu dňa 15.07.2022 domáhala zvýšenia vyživovacej povinnosti otca voči maloletému synovi T. v sume 200 eur mesačne a maloletému synovi P. v sume 150 eur mesačne, odo dňa podania návrhu na súd a úpravy styku otca s maloletými tak, že sa s nimi bude stretávať každú stredu od 15.00 hod. do 18.00 hod. a v nepárny týždeň od piatku od 15.00 hod. do nedele do 18.00 hod., čím dôjde k zmene rozsudku Okresného súdu Bardejov zo dňa 23.02.2022 č. k. 1P/125/2021 - 125, ktorým bolo výživné stanovené sumou 130 eur mesačne na maloletého T. a sumou 100 eur mesačne na maloletého P. Súd vec právne posúdil podľa § 121 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (CMP) v spojení s § 78 ods.3, § 24, § 25, § 26 a § 62 a nasl. zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine (ďalej len „ZoR“). Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že od posledného rozhodnutia súdu o výške výživného došlo k zmene pomerov na strane maloletých (sú vekovo starší), ale najmä došlo k zmene pomerov na strane ich rodičov a objektívne došlo aj k nárastu životných nákladov (§ 78 ods. 3 ZoR), ktoré odôvodňujú rozhodnúť o zmene výšky vyživovacej povinnosti otca k maloletým. Mal preukázané zníženie príjmu matky (začala poberať rodičovský príspevok nižší takmer o 2/3 oproti materskému), že otec už nie je nezamestnaný, od 01.01.2023 začal vykonávať podnikateľskú činnosť, pričom súd konštatoval jeho schopnosti a možnosti dosahovať príjem, tiež objektívne zvýšenie cien energií, potravín a ďalších komodít, čím došlo aj k zvýšeniu nákladov na život rodičov, ale aj maloletých detí (napr. u maloletého T. sa zvýšili aj náklady na škôlku), u oboch detí zvýšenie nákladov na zabezpečenie bežnej starostlivosti (strava, hygiena, oblečenie, rozvoj). Súd ďalej uviedol, že u matky, ktorá sa osobne o deti stará sa zvýšili náklady na bývanie, energie a doterajšie výživné nepokryje výdaje detí ani z polovice. Pri rozhodovaní prihliadol na to, že otec má oveľa širšie možnosti na dosahovanie príjmu ako matka s dvoma maloletými deťmi na materskej dovolenke a otec sa na stretnutí Cochem zaviazal prispievať aj na úhradu mimoriadnych výdajov maloletých, čo neučinil (napr. aj zakúpením bicykla, či ďalších vecí). Súd preto s prihliadnutím na schopnosti a možnosti rodičov a na odôvodnené (primerané) potreby maloletých, vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, počnúc dňom 01.01.2023 (kedy došlo k výraznej zmene pomerov, nárastom životných nákladov a získaním živnostenského oprávnenia otca) do budúcnosti (s prihliadnutím na vek detí a ich potreby) rozhodol tak, že zvýšil výživné zo strany otca na maloleté deti ako je uvedené vyššie. Sumy 150 eur a 120 eur mesačne považoval za primerané zisteným pomerom, pričom zvýšená suma 20 eur na každé dieťa podľa súdu zodpovedá príjmovým pomerom otca a odôvodneným potrebám maloletých a pokryje ich oprávnené výdavky spojené s výživou a starostlivosťou o nich o niečo vyššie ako v jednej polovici (s poukazom na § 62 ods. 2 ZoR). Zároveň táto suma nijak neohrozí výživu povinného otca, s poukazom na to, že ide o prednostnú pohľadávku. V prevyšujúcej časti, t. j. nad sumu priznaného výživného, súd návrh matky zamietol a rozhodol o dlhu na výživnom na maloletých tak, ako je uvedené vyššie. Pri zmene úpravy styku otca s maloletými deťmi súd vychádzal z návrhu otca s prihliadnutím na najlepší záujem maloletých detí a rozhodol tak, ako je uvedené vyššie. O trovách konania rozhodol podľa § 52 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie otca a matky rozsudkom z 08. augusta 2023 sp. zn. 15CoP/6/2023 - 327 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o

zvýšení výživného a určení dlžného výživného vo vzťahu k maloletému T. D., nar. XX.XX.XXXX a vo výroku o zamietnutí návrhu matky v prevyšujúcej časti potvrdil (výrok I.); rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o zvýšení výživného a určení dlžného výživného na maloletého P. D., nar. XX.XX.XXXX tak, že návrh na zvýšenie výživného, zmenil tak, že ho zamietol (výrok II.); žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov celého konania nepriznal (výrok III.).

2.1. Predmetom odvolacieho konania bola správnosť rozsudku súdu prvej inštancie vo výrokoch o úprave styku otca s maloletými deťmi a vo výroku o určení vyživovacej povinnosti vo vzťahu k maloletým deťom zo strany matky, aj povinného otca. Odvolací súd bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že v napadnutom rozsahu úpravy styku s maloletým P.B. a úpravy vyživovacej povinnosti vo vzťahu k maloletému T. je čiastočne vecne správny a pokiaľ ide o úpravu vyživovacej povinnosti vo vzťahu k maloletému P., je potrebné rozhodnutie prvoinštančného súdu zmeniť. Konštatoval dostatočne zistený skutkový stav súdom prvej inštancie, na ktorý ako aj na odôvodnenie odkazuje. Na zdôraznenie správnosti postupu súdu v časti úpravy styku s oboma maloletými deťmi uviedol, že z vykonaného dokazovania nevyplývajú také skutočnosti, pre ktoré by nastavená úprava styku otca s maloletými deťmi nebola vhodná. V odvolacom konaní mal potvrdené, že k realizácii styku i s prespávaním oboch maloletých detí v domácnosti otca dochádza a to i nad rámec súdom stanovenej úpravy. Sám otec v ďalšom konaní na podklade vývinu situácie v čase vyslovil súhlas s úpravou a teda s prespávaním maloletého P., čo bolo predmetom jeho odvolania vo vzťahu k výroku o úprave styku, čím sa tak jeho odvolanie v tejto časti stalo bezpredmetným a odvolací súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by svedčila o nevhodnosti tohto nastavenia z pohľadu záujmov oboch maloletých detí. K návrhu v rozsahu určenia vyživovacej povinnosti odvolací súd doplnil, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je v časti výroku o výške výživného vecne správne v záveroch, vrátane určenia dlžného výživného na maloletého T., pričom považoval za potrebné zmeniť výrok o výške výživného len v časti určenia vyživovacej povinnosti pre maloletého P., v ktorej návrh matky na zvýšenie zamietol, ako je uvedené vyššie. Uloženú povinnosť a samotnú výšku vyživovacej povinnosti, popri osobnej starostlivosti matky, ktorej boli obe maloleté deti zverené, považoval odvolací súd za adekvátnu a primeranú možnostiam a schopnostiam povinného otca v prípade maloletého T. a to s prihliadnutím na jeho vek a potreby, pričom za podstatnú zmenu pomerov rovnako považuje skutočnosť, že maloletý T. v septembri 2022 začal navštevovať predškolské zariadenie, s čím mu stúpili náklady na výchovu a výživu, v súvislosti s vyšším vekom primerane, ide o zmenu trvalého charakteru. U maloletého P. žiadnu okolnosť opodstatňujúcu zvýšenie výživného zo strany povinného otca na základe zmeny trvalého charakteru odvolací súd nezistil. Poukázal na rozhodnutia v predchádzajúcich konaniach, predchádzajúci príjem matky za rodičovský príspevok 378,10 eura mesačne spolu s prídavkami na deti 51,76 eura mesačne a predchádzajúci príjem otca v nezamestnanosti 273 eur mesačne, za január 2022. Poukázal súčasne na to, že otec od 01.01.2023 na základe živnostenského oprávnenia podniká, neskorší príjem matky za rodičovský príspevok 383,80 eura mesačne, od 01.01.2023 v sume 301 eur mesačne a prídavky na deti 60 eur mesačne, vyplatenie nemocenskej dávky 2.119,20 eura za obdobie 03.05.2022 do 25.07.2022. K odvolacej námietke matky uviedol, že nespochybňuje fakt, že v súčasnom období vo všeobecnosti rastú náklady na život a bývanie, čomu podlieha plošne celá populácia, dôraz však kladie na proporcionalitu medzi príjmami a výdavkami, s uprednostnením záujmu maloletých detí. Poukázal, že pri rozhodovaní prihliadol na najlepší záujem maloletých detí, na podiel oboch rodičov na starostlivosti a výchove dieťaťa, ktorý je zásadne rovnocenný a osobnú starostlivosť rodiča, ktorému bolo dieťa zverené. V nadväznosti na uvedené odvolací rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP v spojení s § 58 CMP.

3. Proti predmetnému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie matka (ďalej aj len „dovolaiteľka“), ktorého prípustnosť odvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, nakoľko jej odvolací súd znemožnil náležité uplatnenie procesných práv, a to do takej miery, že postupom odvolacieho súdu došlo k hrubému porušeniu jej práva na spravodlivý proces. V súvislosti s touto vadou namietala nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ústavne neakceptovateľným spôsobom, a to, že sa žiadnym spôsobom nevysporiadala s odvolacími námietkami matky. Zmätočnosť rozhodnutia videla matka v tom, že odvolací súd na jednej strane v bode 14. rozhodnutia odkazuje na skutkový stav zistený súdom prvej inštancie, ktorý konštatoval zmenu pomerov na strane maloletých detí, rodičov ako aj nárast životných nákladov, pričom odvolací súd v bode 22. rozhodnutia uvádza, že na strane maloletého P. nezistil také

okolnosti, ktoré by opodstatňovali zvýšenie výživného zo strany povinného rodiča. Odvolací súd sa nezaoberal odvolacou námietkou, že návrh na zvýšenie výživného podala z dôvodu, že otec nedodržel prísľub, ktorý dal na stretnutí v rámci systému COHEM, že sa bude podieľať na mimoriadnych výdavkoch, nevezal za smerodajnú skutočnosť, že matka sama zabezpečuje výchovu maloletých detí. Matka riadne vydokladovala nárast výdavkov, pričom odvolací súd s nedostatočným odôvodnením v bode 22. rozhodnutia uvádza, že zdražovanie zasiahlo plošne celú populáciu.

3.1. Na základe vyššie uvedeného dovolateľka namietala aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, nakoľko odvolací súd nesubsumoval zistený skutkový stav pod právnu normu vyjadrenú v § 75 ods. 1, resp. § 78 ods. 3 Zákona o rodine a súčasne odkazuje na zistený skutkový stav súdom prvej inštancie, ktorý jej návrhu čiastočne vyhovel. Z uvedených dôvodov dovolateľka navrhla, aby odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, vec mu vrátil na ďalšie konanie a matke priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. K podanému dovolaniu matky sa vyjadril otec, ktorý považoval dovolanie za nedôvodné a žiadal ho odmietnuť.

5. Dovolanie podala matka vo veci upravenej v zákone č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých (okrem § 77 CMP, podľa ktorého odvolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu) prípustnosť dovolania bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal účastník konania v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie.

7. Z obsahu dovolania (§ 124) je zrejmé, že v danom prípade dovolateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keď namietala zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil a nevysporiadal sa s odvolacími námietkami matky a odlišné skutkové posúdenie veci, čím došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

8. Podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa a účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

8.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že

sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jeho procesných oprávnení a máriaca možnosti jeho aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017).

8.3. Judikatúrou konkretizovaný obsah práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) je veľmi pestrý. Procesné elementy tohto práva zdôrazňujú „stanovený postup“, teda dodržanie procesných pravidiel v konaní ako celku pred všeobecným súdom. Nezávislosť jeho rozhodovania sa uskutočňuje v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Porušenie práva na spravodlivý (riadny) proces nie je však možné vykladať tak, že by sa dovolateľovi garantoval úspech v konaní, či sa zaručovalo právo na rozhodnutie zodpovedajúce jeho predstavám. Obsahom tohto ústavou a dohovorom zaručeného práva je zaistenie práva na spravodlivé (riadne) súdne konanie, v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Okolnosť, že dovolateľ so závermi či názormi odvolacieho súdu nesúhlasí, nemôže sama osebe založiť dôvodnosť dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP preto nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

8.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľka namietala najmä to, že odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie týkajúce sa zvýšenia výživného a určenia dlžného výživného na maloletého P. nezdôvodnil, pričom vec skutkovo posúdil odlišne a návrh matky v tejto časti zamietol.

10. Podľa § 383 CSP odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní.

11. Podľa § 384 ods. 1 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

12. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

13. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené. Odvolací súd je totiž v zásade viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. Iba v prípade, ak má pochybnosti o jeho správnosti, má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, a to vtedy, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tým, že opakovane vykonal dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovania zásady priamosti a ústnosti civilného konania. V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti, nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej

inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu. Z uvedeného vyplýva, že predpokladom zmeny rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolacím súdom, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam je, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (sp. zn. 5Cdo/131/2009). Z rozhodnutia sp. zn. 2MCdo/8/2024 vyplýva, že je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam dospel len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa. Na to, aby ich mohol inak zhodnotiť, ich musí v odvolacom konaní opäť vykonať. Ak by sa odvolací súd odchýlil od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez toho, aby rešpektoval povinnosť opakovania alebo doplnenia dokazovania, zasiahol by do ústavne zaručeného práva účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, do obsahu ktorého patrí aj to, že odvolací súd sa môže odchýliť od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom len po doplnení alebo opakovaní dokazovania, ktorého výsledky opravnému súdu umožnia vlastné, prípadne aj odlišné hodnotenie dôkazov (por. napríklad rozhodnutia ústavného súdu II. ÚS 387/2010, II. ÚS 506/2013). Z uvedeného vyplýva, že aj pri odlišnom skutkovom posúdení (v dôsledku odlišného posúdenia, resp. vyhodnotenia vykonaných dôkazov), musí odvolací súd nariadiť pojednávanie a dokazovanie zopakovať (§ 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP).

14. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie v bodoch 32. až 34. vyplýva, že dospel k záveru, že od posledného rozhodnutia súdu o výške výživného došlo k zmene pomerov na strane maloletých (sú vekovo starší), ale najmä došlo k zmene pomerov na strane ich rodičov a objektívne došlo k nárastu životných nákladov (§ 78 ods. 3 ZR), ktoré odôvodňujú rozhodnúť o zmene výšky vyživovacej povinnosti otca k maloletým. Súd preto s prihliadnutím na schopnosti a možnosti rodičov maloletého a na odôvodnené (primerané) potreby maloletých, vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, počnúc dňom 01.01.2023 (kedy došlo k výraznej zmene pomerov, nárastom životných nákladov a získaním živnostenského oprávnenia otca) do budúcnosti (s prihliadnutím na vek detí a ich potreby) rozhodol tak, že zvýšil výživné zo strany otca na maloletého T. zo sumy 130 eur mesačne na sumu 150 eur mesačne a na maloletého P. zo sumy 100 eur mesačne na sumu 120 eur mesačne, čím zmenil rozsudok Okresného súdu Bardejov zo dňa 23.02.2022, č. k. 1P/125/2021-125 v jeho výroku o výživnom pre maloletých. Pri svojom právnom závere poukázal na osobnú starostlivosť matky o maloleté deti, zníženie jej príjmu (menší rodičovský príspevok), to že otec nie je nezamestnaný a podniká, a že zvýšená suma 20 eur na každé dieťa mesačne je primeraná zisteným pomerom, zodpovedá príjmovým pomerom otca, odôvodneným potrebám maloletých a pokryje ich oprávnené výdavky spojené s výživou a starostlivosťou o nich o niečo vyššie ako v jednej polovici. V prevyšujúcej časti, t. j. nad sumu priznaného výživného, návrh matky (ktorým sa dožadovala zvýšiť vyživovaciu povinnosť otca voči maloletému T. na sumu 200 eur mesačne a maloletého P. na sumu 150 eur mesačne odo dňa podania návrhu, t. j. od 15.07.2022) zamietol. Odvolací súd vo vzťahu k rozsudku súdu prvej inštancie vo výroku o zvýšení výživného a určení dlžného výživného na maloletého P. tento zmenil tak, že návrh matky v tejto časti zamietol. V bode 14. rozhodnutia pritom odkazuje na dostatočne zistený skutkový stav súdom prvej inštancie a v bodoch 22. a 23. rozhodnutia odvolací súd uvádza, že u maloletého Michaela nezistil žiadnu okolnosť opodstatňujúcu zvýšenie výživného na základe zmeny trvalého charakteru, ako u maloletého T., ktorý začal navštevovať predškolské zariadenie. Zvýšenie výživného na maloletého T. pritom považoval za primerané schopnostiam a možnostiam otca. Poukázal na to, že otec začal podnikáť, zníženie príjmu matky a to, že zvýšeným nákladom na život a bývanie podlieha celá populácia. Preto súd prvej inštancie dostatočne zistil skutkový stav na to, aby mohol rozhodnúť v najlepšom záujme maloletých detí tak, aby bol podiel oboch rodičov na starostlivosti a výchove dieťaťa zásadne rovnaký, s prihliadnutím na osobnú starostlivosť rodiča.

15. Nakoľko odvolací súd v právnej otázke týkajúcej sa výroku II. (o zvýšení výživného a určení dlžného výživného na maloletého P.) odlišne skutkovo posúdil a následne vyvodil vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí právne závery odlišné od záverov súdu prvej inštancie, t. j. návrh matky v tejto časti zamietol, a to bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (na ním nariadenom

pojednávani zopakoval, príp. doplnil dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie podľa § 385 ods. 1 a § 384 ods. 1 CSP), a nezadovážil si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov podľa § 191 CSP v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu, ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo dovolateľke realizovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

16. V ďalšom v rozsahu určenia vyživovacej povinnosti k maloletému Damiánovi (výrok I. rozhodnutia odvolacieho súdu), o ktorej súd môže rozhodovať aj bez návrhu a podľa § 40 CMP môže vo veciach výživného priznať výživné na maloleté dieťa aj vo vyššom rozsahu, odlišne (aj nad rámec) pôvodného návrhu na začatie konania, matka namietala, že odvolací súd právne závery týkajúce sa výživného na maloletého T. nedostatočne odôvodnil, ústavne neakceptovateľným spôsobom, nevysporiadal sa s jej odvolacími námietkami.

17. Podľa nálezu ústavného súdu (III. ÚS 330/2013) súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré odborne jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom žiadanej súdnej ochrany. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť riadne a právne správne odôvodniť svoje rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti prípadu.

17.1. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESĽP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

17.2. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania.

18. Odvolací súd vo svojom odôvodnení síce uvádza, že rozhodoval v najlepšom záujme maloletých detí, tak aby bol podiel oboch rodičov na starostlivosti a výchove rovnocenný, s prihliadnutím na osobnú starostlivosť matky, nedostatočne sa však vysporiadal s dovolacími námietkami matky, ktorá uvádza výrazné zvýšenie nákladov na život a bývanie na strane matky a tiež oprávnených maloletých detí, keď poukazuje na to, že sa jej znížil príjem, o deti sa osobne stará, zostala na rodičovskej dovolenke s maloletým P. a na výživu otca, ktorý už nie je bez príjmu a podniká, je odkázaná. Namietala nedodržanie prísľubu otca v rámci systému COHEM, že sa bude podieľať na mimoriadnych výdavkoch maloletých detí. Odvolací súd v súvislosti so svojim rozhodnutím konštatoval len podstatnú zmenu pomerov u maloletého Damiána, t. j. že navštevuje predškolské zariadenie a k zvýšeným nákladom uviedol, že im podlieha plošne celá populácia a že kladie dôraz na proporcionalitu medzi príjmami a výdavkami.

19. Takto odôvodnený rozsudok odvolacieho súdu nespĺňa ani kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP, je nedostatočný, vnútorne rozporný a

nelogický.

20. Vzhľadom na uvádzanú zmätočnosť rozhodnutia, bude potrebné sa v novom rozhodnutí náležite vysporiadať so všetkými odvolacími námietkami (otca, aj matky) a neopomenúť vo výroku rozhodnúť aj o styku otca s maloletými deťmi.

21. Dovolací súd preto konštatuje, že došlo k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý proces a jej dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je dôvodné. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (ustanovenie § 449 ods. 1 CSP). S ohľadom na vyššie uvedené bolo potrebné zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu v celom rozsahu (všetky nadväzujúce výroky). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (ustanovenie § 450 CSP). Dovolací súd podľa týchto ustanovení zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (ustanovenie § 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (ustanovenie § 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.